

Inleiding: opdracht tot een onderzoek.

Eind 1991 gaf Staatssecretaris Vic Ancliaux de School voor Criminologische Wetenschappen van de Vrije Universiteit Brussel de opdracht een onderzoek uit te voeren inzake „criminaliteitspreventie en een ontwerp van een lokaal preventiemodel”.

De problemen van de grote steden zijn de laatste jaren steeds meer op de voorgrond getreden en Brussel vormt hierop geen uitzondering. Toch is wetenschappelijk onderzoek over criminaliteitspreventie in België slechts langzaam op gang gekomen. De tekortkomingen, maar ook de beperkingen van het gerechtelijk apparaat hebben stilaan de beleidsverantwoordelijken ervan bewust gemaakt dat meer middelen zouden moeten besteed worden aan preventie, meer in het bijzonder aan de sociale factoren die specifieke vormen van stadscriminaliteit genereren.

Ervaringen in het buitenland tonen aan dat alleen een geïntegreerde aanpak resultaten kan opleveren; bestuurlijke, maatschappelijke en justitiële organen moeten een gecoördineerd beleid tot stand brengen. Zulk een beleid kan en mag niet geïmproviseerd worden: het dient te berusten op een degelijke analyse van de situatie en het inventariseren van de diverse actoren die in een preventiemodel verantwoordelijkheden kunnen opnemen.

Daarbij moet men ook oog hebben voor de concrete problemen waarmee de lokale bevolking te kampen heeft. Criminaliteit is een te eng juridisch begrip, door de media dikwijls gereduceerd tot enkele sensationele zaken, om alle elementen te kunnen omvatten die de kwaliteit van het wonen en leefklimaat van de bevolking aantasten. Ons onderzoek toont aan dat de opeenstapeling van allerlei problemen in wijken met bepaalde socio-demografische en ruimtelijke kenmerken de onrustgevoelens in de hand werken. Vandaar de noodzaak een lokaal preventiemodel te ontwerpen waarbij de betrokkenheid van de bewoners een essentiële voorwaarde is.

Wegens de specifieke situatie van de Brusselse binnenstad (de zgn. Vijfhoek) is dit geen eenvoudige opgave. Daarom werd door de School voor Criminologische Wetenschappen een samenwerkingsverband aangegaan met het Regionaal Instituut voor Samenlevingsopbouw Brussel.

Vandaag kunnen wij U een synthese brengen van de resultaten van het eerste onderzoeksjaar. Het onderzoek viel uiteen in vier fasen. In een eerste fase werd een literatuurstudie verricht en een analyse gemaakt van het preventiebeleid in binnen- en buitenland. In een tweede fase werd

een poging ondernomen om de situatie van de Brusselse Vijfhoek te schetsen aan de hand van secundaire bronnen. In de derde fase werden door middel van empirisch onderzoek (o.m. enquêtes, observaties e.d.) twee case-studies uitgewerkt:

- 1) de relatie kleine criminaliteit en gebouwde omgeving aan de hand van een studie van zes wooncomplexen van een sociale huisvestingsmaatschappij;
- 2) kleine criminaliteit in een winkelcentrum.

In beide gevallen beperkten we ons niet tot een criminaliteitsanalyse maar werd het bredere beleid inzake „sociale veiligheid” bekeken.

In een vierde fase werd het onderzoek (voorlopig) afgerond met een reeks aanbevelingen ten gunste van een beleid gericht op de preventie van „kleine” criminaliteit en het reduceren van de onrustgevoelens van de bevolking.

Dank zij Staatssecretaris Ancliaux kon het onderzoek intussen verder gezet worden, waardoor de aandacht nu zal toegespitst worden op de inhoudelijke en organisatorische voorwaarden die vereist zijn voor het opzetten van een lokaal netwerk inzake criminaliteitspreventie.

Bij het afsluiten van het eerste deel van het onderzoek wil ik mijn waardering uitdrukken voor de inzet van de medewerkers van de VUB en van RISO-Brussel en de actieve belangstelling van de leden van het begeleidingscomité.

Prof. dr. Christian ELIAERTS
Promotor VUB